

Kedves NFH!

Mellékelve küldöm az NSRK-UMP-ről készült szövegszerű javaslatokat tartalmazó véleményt, amelyet a Magyar Természetvédők Szövetsége, a Levegő Munkacsoport és a Független Ökológiai Központ készített.

Üdvözlettel

Farkas István
ügyvezető elnök
Magyar Természetvédők Szövetsége

Környezeti és fenntarthatósági javaslatok

„A II. Nemzeti Fejlesztési Terv stratégiája - Magyarország Nemzeti Stratégiai Referenciakerete, Új Magyarország program” március 9-i változatához

Készítette: Magyar Természetvédők Szövetsége, Levegő Munkacsoport, Független Ökológiai Központ

A javaslatok többsége az Országos Fejlesztéspolitikai Konceptió alapján, annak céljaira és intézkedéseire épül.

Jelölések:

Új szöveg

~~Törölt szöveg~~

(Indokolás)

Konkrét javaslatok:

13. oldal

3.2.1 Az Új Magyarország stratégiai célrendszere

Mindehhez újító erőt adhat, ha

- ...
- világos tudással rendelkezünk jelenlegi erőforrásainkról, azokat nem használjuk túl,
- teret engedünk az új elképzelések megjelenésének és kibontakozásának, az elővigyázatosság elve figyelembe vételével,
- képesek vagyunk közös céljaink érdekében együtt cselekedni, a versenyképességet és együttműködést egy szinten kezeljük,
- a társadalmat bevonjuk a döntéshozatali mechanizmusokba,
- az ember és a természet harmonikus együttélésére törekszünk (e nélkül hogyan lennénk ökológiai mintaállam?)

15. oldal

A növekedés elősegítése és a foglalkoztatás bővítése

A foglalkoztatás bővítése mint átfogó cél hazánk számára azt jelenti, hogy a fejlesztéseknek a gazdasági növekedés mellett az alábbiakra kell irányulniuk:

- Legyen több munkahely, és lehetőleg legyen mindenkinek aki akar és tud dolgozni, legyen olyan munkája, mely képzettségének és igényeinek megfelel, a munkavállalás legyen mindenki számára tényleges és vonzó lehetőség. A **munkaerő-kereslet** növeléséhez olyan környezetet kívánunk teremteni a gazdasági vállalkozások számára, amely képessé teszi és ösztönzi őket új munkahelyek létrehozására.

20. oldal

3.2.2.1. Versenyképes gazdaság

(Szükséges kiemelni, hogy a gazdaság hosszú távú fejlesztése csak az ökológiai eltartóképesség, és a környezeti szempontok figyelembevételével történhet.)

A fenntartható gazdasági növekedés előfeltételeinek megteremtése érdekében a gazdaságpolitika:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ~~alacsony adminisztratív költségű intézményrendszer működtetése,~~ a közigazgatási szolgáltatások minőségének javítása (Egy modern államban a közigazgatást nem lehet olcsón működtetni, mert az súlyos társadalmi, gazdasági és környezeti bajokhoz vezet.)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a vállalkozás- és innovációbarát és a gazdaságpolitikai célokat, fejlesztéspolitikai beavatkozásokat támogató szabályozási környezet,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a verseny intenzitásának, tisztességességének fenntartása
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>a környezeti szempontok figyelembevétele,</u>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a társadalom és gazdaság közterheinek mérsékelten tartása, az adó- és járulékrendszer vállalkozóbarát jellege,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a gazdaság stabilitásának fenntartása,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a munkahelyteremtést ösztönző támogatáspolitikai,

A versenyképesség erősítésében meghatározó szerepe van a **hozzáadott érték növekedésének**. A hozzáadott érték az emberi tőke és a szervezeti kultúra fejlesztése, valamint a fejlett tudásbázisra, illetve a fenntarthatóság elveire építő **kutatás-fejlesztési és innovációs** tevékenység révén növekedhet.

21. oldal

...A gazdasági versenyképesség céljának megvalósítását a K+F és innováció területén az alábbiakkal kívánjuk elősegíteni:

- ....
- támogatjuk a környezet- és természetvédelmi, környezet-egészségügyi, valamint a fenntarthatósággal kapcsolatos kutatások jelentős fokozását (ahogy ez az OFK-ban szerepel!)...

A stabil gazdasági növekedésben betöltött fontos szerepük, nagy növekedési potenciáljuk, továbbá a foglalkoztatásban betöltött kiemelkedő szerepük miatt különös figyelmet fordítunk a helyi munkaerőre és erőforrásokra támaszkodó kis- és középvállalkozások fejlődésére. Kiemelt cél, hogy kialakuljon a kis- és középvállalkozások növekedéséhez, erősödéséhez, együttműködéséhez és stabilitásához szükséges gazdasági környezet.

22. oldal

Hazánk kedvező földrajzi fekvése jó lehetőséget kínál a nemzetközi **kereskedelmi-szállítási logisztikai szolgáltatások** iránti növekvő kereslet környezetbarát kielégítésére, ami hosszú távon jelentős hatással lehet a növekedésre, a gazdaság versenyképességére.

Fenntarthatóság: a közlekedési fejlesztéseknél érvényesüljön a környezeti értékek és természeti erőforrások védelme, tiszteletben tartása, ezáltal a beavatkozások megfogalmazásánál súlyponti kérdés a vasúti közlekedés fejlesztése, a városi és agglomerációs közösségi közlekedés, az intermodális logisztika, és a térségi közösségi közlekedés-szervezés. Ezeket az elveket nemcsak az uniós, de a nemzeti forrásokból épülő közlekedési infrastrukturális beruházásoknál is figyelembe kell venni. A fenntarthatóság másik aspektusa a gazdasági fenntarthatóság: fejlesztések volumenének tervezésekor figyelembe kell venni, hogy ezek fenntartását, karbantartását hosszútávon biztosítani és finanszírozni kell.

Az ország gazdaságföldrajzi adottságainak kihasználása: az ország területén jelentős európai korridorok metszik egymást, ezért fontos az ebből fakadó szállítási, logisztikai lehetőségek hatékony kihasználása, ugyanakkor cél a gazdaság fejlesztésénél, hogy előtérbe kerüljenek az olyan beruházásokat amelyek a szállítási igények csökkenésével járnak hozzájárulva ezzel a környezeti károk csökkenéséhez. E mellett fontos a tranzitforgalom szabályozott levezetése és így a káros környezeti hatások minimalizálása is. Ezért A növekvő áruszállításból adódó környezeti terhelés csökkentése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a kombinált áruszállítás feltételeinek kiépítésére, a kombinált közlekedési módok elterjesztésére.

24. oldal

3.2.2.2. Megújuló társadalom

(A célkitűzésben az egészséges életmód fejlesztése nem kap elég hangsúlyt, pedig ez az életminőség javításának elengedhetetlen feltétele. Javasoljuk beilleszteni az alábbi szöveget, mint prioritást, ami közel szószserinti idézet az OFK-ból.)

Biztosítani kívánjuk a munkavállaláshoz és a teljes élethez szükséges egészségi állapot megőrzésének feltételeit, az egészséges életvitel lehetőségét. Az egészségi állapot javulásához az egészséges életvitelt támogató természetes és mesterséges környezet, a mozgásgazda életmódhoz szükséges szakmai és infrastrukturális feltételek megteremtése, az egészséges élelmiszerek, a korszerű egészségügyi szolgáltatások, az egészséges életmódhoz szükséges információk, valamint az egyének és közösségek egészségtudatosságának bátorítása vezet. Az egészségi állapot javítása a társadalmi tőke növekedése révén az elmaradott térségek felzárkóztatásának is záloga.

A megújuló társadalom megvalósulásának előfeltétele az állampolgári aktivitás növekedése. Ezért lényeges a fejlesztése.

~~A társadalmi tőkében rejlő erőforrások kiaknázása végett figyelmet szentelünk az emberi kapcsolatok minőségének, az egyének és a társadalom kisebb-nagyobb közösségei közötti együttműködésnek és párbeszédnek, valamint a bizalom erősítésének. A megújuló társadalom megvalósulásának előfeltétele, a társadalmi párbeszéd intézményrendszerének nélkülözhetetlen eleme az aktív és öntudatos állampolgárok által létrehozott erős civil szektor. A társadalmi párbeszéd szempontjából a civil szektor részét képezik a helyi közösségek, a különböző érdekek mentén szerveződő érdekközösségek és a formalizált civilszervezetek. Az aktív állampolgári magatartás elősegítéséhez meglévő és kifejlesztendő programok kiemelt támogatása szükséges, melyek ezen állampolgári magatartást és a civil szervezetek ilyen irányú képességét hatékonyan növeli, ehhez szükséges struktúrákat (információs rendszereket, oktatásokat, szolgáltatásokat stb.)~~

támogatja. Ezzel összhangban erősítjük az egyéni és közösségi öngondoskodást és a helyi közösségek önszerveződését és együttműködését. Ösztönözzük a közösségek társadalmi aktivitását és párbeszédét, valamint az önkormányzás különböző formáit, melyek többek között a közösségek identitásának erősödéséhez, innovativitásuk és megtartóerejük növekedéséhez is hozzájárul. Mindebben kiemelt szerepet kell kapnia a civil-szférának.

Erősödnek a közszférának azon elemei, amelyek az emberek biztonságát szolgálják (környezet- és természetvédelmi, vízügyi, fogyasztóvédelmi, növényvédelmi, építésfelügyeleti, népegészségügyi szervezetek stb.)

26. oldal

3.2.2.3. Az élhető környezet biztosítása

A megújuló társadalmat és a versenyképes gazdaságot sem fejlesztjük, akkor ezt miért kell?

Az élhető környezet megteremtésének elemei:

- a környezeti, táji és kulturális értékek megóvása,
- a gazdaság ökológiai eltartóképességet figyelembe vevő fejlesztése
- a takarékos és megfontolt környezetgazdálkodás,
- a lakosság környezeti tudatosságának növelése,
- megfelelő jogi szabályozás
- a környezetbiztonság növelése,
- az energiahatékonyság növelése, a megújuló energiaforrások feltárása és alkalmazásának kiterjesztése,
- fenntartható térségi rendszerek kialakítása.

Természeti értékeink és tájaink megőrzése és fenntartása nemcsak az élővilág sokszínűségének védelmét jelenti, hanem hozzájárul az emberi egészséghez, a „jó közérzethez”. Az ország területének minél nagyobb részén biztosítani kívánjuk biztosításra kerül a természeti elemeknek a társadalom szempontjainak megfelelő, fenntartható használatát.

34. oldal

3.2.3.1 1. fejlesztési tengely: A gazdaság versenyképességének javítása

Az **üzleti környezet javításán** belül a logisztikai parkok, ipari parkok szolgáltatásainak fejlesztését, továbbá az inkubációs központok erősítését helyezzük előtérbe, ezeken az intézményeken keresztül érhető el ugyanis az inkubációs, innovációs és üzleti tanácsadási szolgáltatások kínálatának mennyiségi és minőségi bővülése, a kkv-k információhoz jutásának könnyítése. Új logisztikai parkok, ipari parkok létesítése esetén a barnamezős beruházásokat támogatjuk.

...fejlesztjük a **térségi üzleti infrastruktúrát a telephelyfejlesztést,** az IKT és fizikai infrastruktúra fejlesztésének támogatásával elsősorban az ipari parkok, vállalkozói parkok és barnamezős beruházások esetében,

36. oldal

A vízi közlekedés fejlesztése Magyarországon elsősorban a Duna-Majna-Rajna csatorna kínálta lehetőségek jobb kihasználását, a turisztikai célú hajózás mellett az áruszállítási teljesítmények növelésének lehetőségét szolgálja. Ennek fő eszköze a dunai vízi út fejlesztése, mely az unió

közlekedési hálózatának egyik kiemelt közlekedési folyosója. ~~A cél az, hogy a 2,5 méter merülésű hajókkal való közlekedésre megbízható módon kiépüljön a vízi út. A dunai vízi út és a hajózás fejlesztésében a vízi szállítóeszközök fejlesztése kapja a prioritást. A hajóút fejlesztése mellett A kikötőhálózat kiépítése is célkitűzés a környezetkímélő szállítási módok közötti választási lehetőségek szélesítése érdekében. Ezek a kikötők segítik az intermodalitás szélesebb körben történő elterjedését is.~~

37. oldal

A probléma felismerése szerepel már gondolatként, de a megoldás nem. Új bekezdésben:

A nemzetközi és nemzeti áruszállítást kiszolgáló logisztikai infrastruktúra fejlesztése ugyanakkor nagy mértékű környezeti és társadalmi kockázattal párosul; ezért csak a környezetvédelmi és közlekedésbiztonsági szempontok magas szintű biztosításaival együtt lehet megvalósítani mellett meg kell kezdeni a gazdaság szerkezetének átalakítását a kisebb szállítási-logisztikai igények felé.

39. oldal

3.2.3.2. 2. fejlesztési tengely: Az emberi erőforrások fejlesztése

A lakosság gazdasági aktivitásának növeléséhez, így az emberi erőforrások jobb kihasználásához széles foglalkoztatáspolitikai eszköztárral kívánunk hozzájárulni. Aki képes dolgozni, annak munkaerő-piaci és társadalmi helyzetét elsősorban az álláskeresés és az álláshoz jutás segítségével, ösztönzésével kívánjuk javítani. Szélesíteni kell a helyi foglalkoztatás lehetőségét is. ...

40. oldal

Oktatás, képzés

Az oktatásban is lényeges a környezeti nevelés, a tudatosság erősítése.

Az oktatási, képzési rendszereknek fokozott szerepet kell vállalniuk az esélyteremtésben, a társadalmi és területi különbségek mérséklésében, a társadalmi kirekesztés elleni aktív küzdelemben, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatásában, környezeti érzékenység és környezettudatosság növelésében, életésélyeinek javításában.

43. oldal

Egészségfejlesztés

Még átfogóbban kell kezelni a problémát.

, amelyek az egészségügyi kockázatok megelőzésére(munkahelyi egészség, élelmiszerbiztonság, mozgáshiány, környezeti hatások) is kiterjednek. Az egészségi állapot javulásához az egészséges életvitelt támogató természetes és mesterséges környezet, a mozgásgazdag életmódhoz szükséges szakmai és infrastrukturális feltételek megteremtése, az egészséges élelmiszerek, a korszerű egészségügyi szolgáltatások, az egészséges életmódhoz szükséges információk, valamint az egyének és közösségek egészségtudatosságának bátorítása vezet.

47. oldal

3.2.3.3. 3. fejlesztési tengely: Élhető környezet fejlesztése

A prioritás címe legyen Élhető környezet, – ahogy az a céloknál is így van.

48. oldal

Környezetügy, mint gazdasági hajtóerő

Megelőző környezetvédelem

Maradjon az előző verzióbeli cím, amely jobban kifejezi a problémák okaira való reagálást

Természeti értékeink és tájaink megőrzése és fenntartása nemcsak az élővilág sokszínűségének védelmét jelenti, hanem hozzájárul az emberi egészséghez, a „jó közérzethez”. A megelőző környezetvédelem intézkedései felölelik többek között a magán és közösségi termelés és szolgáltatás „ipari ökoszisztéma” alapon történő szervezésének elősegítését és a környezetvédelmi ipar, az ipari ökológia fejlődését; a környezetbarát, elérhető legjobb technológiák és technikák elterjesztését, valamint a környezeti szemléletformálást....

49. oldal

A megújuló energia és energiahatékonyság fejlesztése

Energiabiztonság: kockázatok csökkentése jelenheti a tároló kapacitások bővítését, alternatív beszerzési források kiépítését, energiafelhasználás csökkentését, vagy akár a külső energiaszükséglet belső – megújuló energiákkal való – helyettesítését.

Energiahatékonyság, -takarékoság: magában foglalja a táv-hőellátás, a gáz- és villamos-energia ellátás szolgáltató oldalának korszerűsítését, szolgáltató parkok és önkormányzati tulajdonú társaságok energiahatékonysági fejlesztéseit, a köz- és lakóépületek energiamegtakarítást szolgáló korszerűsítését, valamint a közlekedésben elérhető energiamegtakarítás ösztönzését csakúgy, mint a korszerű, energiatakarékos termelési technológiák meghonosítását, és a nagy átalakítási veszteségekkel járó nagy hálózatok helyett a helyi, primer energiát felhasználó rendszerek fejlesztését és megfelelő jogi szabályozással, gazdasági ösztönzéssel és széles körű tudatformálással az energiatakarékosságot és a rendszerek hatékonyabbá tételét.

A környezet fejlesztésének kiemelt területi dimenziói

... A **környezeti infrastruktúrával ellátatlan térségekben** cél a vízbázis-védelem, és a környezetterhelés szempontjából az egész életciklus elemzés szempontjait is figyelembe vevő korszerű hulladékgazdálkodási és szennyvízkezelési rendszerek és a kapcsolódó infrastrukturális ellátó rendszerek kiépítése és a rendszerekhez kapcsolódó, új, innovatív környezetvédelmi technológiák elterjesztése.

53. oldal

Országos koordinációt igénylő integrált fejlesztési területek

A Balaton-térség tartós versenyképességének megteremtése a fenntartható térségi rendszer kialakításával és kiemelkedő természeti értékeinek megőrzésével

Átfogó cél az életminőség és a foglalkoztatás javítása érdekében a nemzetközi versenyképesség erősítése, valamint a régió aktív gyógyító, életvitelt, rekreációt szolgáltató és fenntartható térségi rendszerének megteremtése. A térség egész éves foglalkoztatását biztosító versenyképes, kiegyensúlyozott gazdasággal rendelkezzen, európai szinten igényes, exkluzív vonzó lakó-, üdülő- és munkakörnyezetet kínáljon, a kiemelkedő természeti értékek megőrzésével, mely a térség alapvető értékét adja.

A Tisza-térség fenntartható felzárkóztatása

A Tisza-térség (a Tisza mente, a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése, valamint a Tisza-tó üdülőkörzet által érintett terület) fenntartható felzárkóztatásának kiemelt célja: az integrált fejlesztések révén a Tisza által meghatározott táji rendszer működőképességének biztosítása és az ökológiai kritériumoknak megfelelő fenntartható társadalmi, gazdasági fejlődés feltételeinek megteremtése. A térség fejlesztési prioritásai komplex környezetgazdálkodási, terület- és vidékfejlesztési beavatkozások keretében valósulhatnak meg, melyekkel összeegyeztethetetlen a vízlépcsők és duzzasztók létesítése.

54. oldal

A Duna-térség fenntartható fejlesztése, ökológiai állapotának javítása

A Tiszát a fenntarthatóság szellemében kell fejleszteni, a Duna térségét nem? Javaslatunk nem új, az OFK-ban is ez az alfejezet címe.

A Duna mente (Duna menti kistérségek, beleértve a Duna-Tisza-közi Homokhátság területét is) fenntartható fejlesztésének kiemelt célja: a magyarországi Duna-szakasz rehabilitációja, árvízvédelmi és vízkészlet-gazdálkodási rendszereinek javítása – komplex megoldásokkal, nagy infrastrukturális beruházások nélkül –, összhangban az európai követelményeknek megfelelő hajózóút biztosításával - a Duna lehető legkisebb mértékű átalakításával –, a közlekedés környezetkímélő rendszerének kialakításával, valamint a Duna és környezete által kínált erőforrásoknak a fenntarthatóság elveire épülő gazdasági és társadalmi hasznosításának kialakításával, a logisztika, a mezőgazdaság, a halászat, az erdő- és vadgazdálkodás, az ökoturisztikai, és infrastruktúra-fejlesztés és az ökológiai szempontok összehangolásával.

54. oldal

A fejlesztési pólusok kialakítása tovább növeli a térségek közötti különbségeket, csak a különbségek a város-vidék viszonylatban jelennek meg, így ez a cél hozzájárul egy fenntarthatatlan rendszer erősödéséhez. E mellett Budapest példája mutatja, hogy egy ilyen „fejlett pólus” nem járul hozzá közvetlen térségén kívül az életminőség javulásához, sőt inkább számos tényező mentén rontja azokat (dél-pest megye).

Fejlesztési pólusok kialakítása és fejlesztése: a régiókat dinamizáló fejlesztési pólusok megerősítése és a városhálózati kapcsolatrendszer fejlesztése

~~A policentrikus városhálózat kialakítása érdekében szükség van az ország egészének versenyképessé válását katalizáló pólusokra, melyek funkciója, hogy a fejlődést közvetítsék, ill. kisugárzó erejüknel fogva generálják régió- és országhatárokat is átlépő hatóterületeik fejlődését. A regionális pólusok fejlesztése kettős célkitűzést jelent. Egyrészt maguknak a pólusoknak a térségi funkcióinak fejlesztését, másrészt a kisugárzó hatásuk érvényesülési feltételeinek – elérhetőség, kooperációs kapcsolatok, alközpontok – megteremtését. A térségi funkciók keretében a fő fókusz az innováció orientált fejlesztések, a gazdaságfejlesztési és gazdaság szervező funkciók erősítése és a regionális szerepkör erősítéséhez szükséges további fejlesztések jelentik. A pólusok megerősítésében kiemelten fontos feladat a döntéshozatali, közigazgatási funkcióknak – a decentralizáció folyamatához kapcsolódva – e regionális központokba való telepítése.~~

~~A fejlesztési pólusok támogatása elsősorban a gazdasági versenyképességi operatív program és a regionális operatív programok révén valósul meg~~

57. oldal

Az igazgatási rendszer korszerűsítése

A Kormány közigazgatás korszerűsítési programja mentén a közigazgatási kapacitás növelése terén az alábbi prioritások fogalmazhatók meg:

- a politikaalkotás – azon belül kiemelten a jogalkotás – és végrehajtás társadalmi eredményességének javítása;
- magasabb szervezeti teljesítmény elérése, a szolgáltatások minőségének növelése;
- a humán erőforrás felkészültségének javítása,
- jogalkotás minőségének fejlesztése, továbbá
- a szubszidiaritás, decentralizáció érvényesítése.
- A civil társadalom közügyekben való részvételének erősítése

Szükséges az állampolgári aktivitás növelése a kormányzás és politikaalkotás folyamataiban, civil – állami/önkormányzati fórumok, kerekasztalok, egyeztető fórumok, állampolgári érdekképviselő-érdekérvényesítési rendszerek, a közéleti aktivitás fejlesztése, helyi nyilvánosság fejlesztésén, létrehozásán, támogatásán keresztül.

68. oldal

5. ábra Az operatív programok struktúrája

3. A környezet fejlesztése	▪ Környezet-, víz- és természetvédelem, energia, KOP	<ul style="list-style-type: none"> • egészséges, tiszta települések • vizeink és természeti értékeink jó kezelése • <u>megelőző környezetvédelem</u> környezetügy mint gazdasági hajtóerő • megújuló energia és energiahatékonyság fejlesztése
-----------------------------------	--	---

75. oldal

6. Ex-ante értékelések

Javasoljuk, hogy ez a pont tartalmazza az ex-ante értékelés és a Stratégiai Környezeti Vizsgálat folyamatának leírását és annak eredményeinek a figyelembevétele garanciáit.

Budapest, 2006. március 27.